

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTI: DR. RÉVÉSZ IMRE.

FŐMUNKATÁRS: DR. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Az új liturgia, különös tekintettel a debreceni viszonyokra.

6. A hétköznapi istentisztelet.

Van Meyer Konrád Ferdinándnak, a csodás svájci református költőnek a sok között egy kísértetiesen szép verse: das Strandkloster. Ezer esztendő s tengerparti klastromban, a romfalak között rég halott barátok hazajáró lelkei éneklik szüntelen tovább a Deo Gloria-t.

Ez a vers kísért bennem szünetlenül, amióta az új Istentiszteleti Rendtartásnak azt az utasítását elolvastam, hogy a hétköznapi istentisztelet „megtartandó még akkor is, ha a lelkipásztoron, énekvezéren (és iskolásokon) kívül gyülekezeti tag nem lenne is jelen” (12. §. utolsó bekezdés.)

Azt hiszem, ezzel az önkéntelenül feltámadt gondolat- és képkapcsolattal nem követek el tiszteletlenséget ez utasítás iránt, amelynek intencióját tökéletesen érteni vélem és a lehető legnagyobb mértékben méltánylom is. Hiszen valójában ugyanazt mondja, amit boldogemlékezettű Nagyatyám mondott fiatal balmazújvárosi lelkipásztor korában, az ötvenes évek elején, a református földesasszonynak, aki túlzott buzgóságnak találta a részéről azt, hogy a hétköznapi gyér templomi közönségnek is folyvást tartotta a bibliamagyarázatokat: „Méltóságos Asszonyom, én akár az üres templomfalaknak is szívesen magyarázom a Bibliát!”

Hát az minden vitán felül is áll, hogy a hétköznapi istentiszteletek gyér látogatottsága a lelkészi és kántori kényelemszeretetnek egy percig sem lehet takarója. És mivel ilyen sajnálatos esetek a múltban csakugyan fordultak elő, ebből a szempontból csak helyeselni lehet, hogy ez az utasítás a jövőre nézve minden hasonló kísértésnek egyszerre bevágja az útját (főltéve persze, hogy ennek a kategórikus utasításnak a végrehajtása fölött is ugyanolyan kategórikus erélyei fognak majd örködni az illetékesek).

Hanem, hanem..... vajjon a hétköznapi istentiszteletek közönségét, ott, ahol az

bármely okból úgy elapadt, mint pl. Debrecenben a hétköznapi reggelieké, szaporítani fogja ez az intézkedés és annak akármilyen hősiiesen pontos megtartása? Vajjon nem lesz-e — sőt, máris nincsen-e — bizonyos kísérteties, temetői vonás abban, hogyha a zsolttár üres falak között zúg és az Élet igéje egypár szendergő öreg ember meggyöngült hallószervén kívül csak a puszta falakat verdesi s az onnan visszaverődő saját ekhójával kergetőzik?

Az itt nem megoldás — és sehol sem megoldás —, hogy a felnőtteknek szánt istentiszteletekre egyszerűen beparancsoljuk a 6—12 esztendő s iskolásgyermekeket. Tapasztalatom szerint ideálisabban elvadítani az Isten házatól gyermeki lelkeket nem lehet semmivel, mint azzal, hogyha nem rájuk szabott istentiszteleteken való *rendszeres* részvételre kényszerítjük őket. Arról nem is szólva, hogy már nem egy esetben volt a gyermekpasztoráció kötelessége alól való kibúvásnak is kiválóan alkalmas fogantyúja az, hogy „úgyis járnak a gyermekek állandóan, hétköznapi is az istentiszteletre, megkapják ott, ami nekik kell!”

Ahol pedig még iskolásgyermek sincsen a hétköznapi istentiszteleten, ott igazán lehetetlen meg nem érezni valamit a Strandkloster szívszorító hangulatából:

Hier rieselt uns im Chore
Der morsche Kalk sanft ins Geripp herein.

Pedig éppen a mi templomainknak, az élő Ige templomainak sohasem volna szabad kísértetek tanyáivá süllyedniök. Ám tartsuk hősiességgel az istentiszteleteket az üres templomokban is: bizonyára nem követünk el vétkeket vele és ki tudja, melyik napon vetődik be a templomba az a lélek, akinek éppen ott és éppen akkor kell egész életére szólóan megkapnia az Ige ellenállhatatlan indítását (v. ö. Thébai Antal, Assisi Ferenc, Waldes Péter, Bodelschwingh Frigyes történeteit, akik mind egy-egy templomi ige hatása alatt lettek más emberekké!). De az is bizonyos, hogy ezzel a magános poszton való kitartással akármilyen Istennek tetsző dolgot művelünk is egyébként,

Urunknak legutolsó, legfőbb, mert minden többi befoglaló parancsolatát: „Menjetelek el és tegyetek tanítványokká minden népet.....” még nem töltjük be vele úgy, ahogyan azt Ő kívánja.

Nemcsak az időpontjuk, de még a helyök sem dogma a hétköznapi istentiszteleteknek. Kérdés, hogy pl. ha városokban a teljesen elapadt közönségű reggeli hétköznapi istentisztelet estefelé, a napi munka végeztével tartatnék, barátságosan kivilágított s télen legalább enyhősre befűtött templomban, nem lehetne-é elérni téli hétköznaponként is csaknem zsúfolt templomokat, vagy ha tán ezeket nem is, de mindenesetre szépszámú s az álmos reggeli öreganyókáknál és koldusoknál mindenesetre odaadóbban figyelni képes közönséget? (Debrecenben csak tovább kellene folytatni és kiépíteni az ez irányban már évek óta megtörtént szerencsés kezdeményt a kistemplomi hétköznapi estvéli — tehát nem kora délutáni! — istentiszteletekkel.) Valamint az is kérdés, hogy ha a templomban kora reggeli órán tartott hétköznapi istentisztelet nem tud is vonzani — és különösen városokban soha nem is fog többé vonzani — kellő számú és ami fő: felkészült, vágyakozó lelkű közönséget — nem vonzana-e alkalmasabb órán egy-egy kellemes, otthonos, télen meleg gyülekezeti teremben?

Debreceni lelkipásztorságom első idejétől kezdve folyvást rossz gazdálkodásnak, helytelen tradicionálizmusnak, könnyelmű energiapazarlásnak tartottam a hétköznapi, különösen a reggeli istentiszteleteknek jelen formájukban való tartását — akkor, amikor százféle gyülekezeti munkaalkalom szinte jajgatva kiáltott munkás után, akkor, amikor éhező lelkek sürgetve sürgették új meg új bibliakörök alakítását, amelyek azon multak el, mert nem volt elegendő lelkészi erő, akiket be lehetett volna a vezetésükre állítani és akkor, amikor a vallás-tanításnak és a gyermekek, ifjak lelki gondozásának a feladatai évről-évre jobban feltornyosultak...

Az üres — bizony reggel még nyárban is üres — templomban zúg a zoltár és zeng az Ige, naponként legalább félóra hosszat lekötve egy lelkészi és egy kántori erőt (sőt, ha bibliamagyarázatos napról van szó, lelkiismeretes készülés esetén bizonyosan sokszorosan több időt is jelent ez a lekötöttség a lelkészre nézve), de bibliaköri, vallás-tanítási, vasárnapi iskolai munkára nagy birkózások után is alig-alig lehet találni ifjabb lelkészi személyt, mert valamennyi a hétköznapi istentiszteletek által való rendszeres lekötöttségre hivatkozik — s tegyük hozzá, általában méltán és joggal.

A „Menjetelek el!” bizony már az apostolok számára ezt, vagy ezt is jelentette: „Menjetelek utánok!” S ha mi még soká vonakodunk ezt a parancsolatot így, vagy így is megérteni és teljesíteni, féltő, hogy egy szép napon a kielégítetlenül maradt lelkek — akiket az üres temp-

lomba hiába vártunk helybe — majd egészen más értelemben találják azt mondani nekünk, hogy „menjetelek el...”

R. I.

EGYHÁZ

Káplánproletáriátus.

Eddig is tudtuk, hogy a lelkészi pályán is túltermelés van már, most hivatalos püspöki jelentés is megállapította ezt. Igaz, hogy nem minálunk, hanem Tiszáninnen, de a szó ugyanazt a szomorú állapotot jelenti ott, ami megvan itt is, hogy több végzett theologus kerül ki, mint ahányat az egyes kerületek el tudnak helyezni. Ez szüli a káplánproletáriátust. Ez hozza létre az állásnélkül tengődő, nagy erkölcsi veszedelemnek és kísértésnek kitétt káplánok seregét.

Ennek a lapnak a hasábjain egyik kollegám már foglalkozott a káplánproletáriátus kérdéseivel. Éppen azért nem az a célom, hogy ismétljek és rámutassak ennek az állapotnak egyénekre és egyházunkra egyaránt káros következményére. Nem akarok érzélgős sápitózásba kezdeni azoknak a segédlelkészeknek a sorsáról és lelkiállapotáról, akik mielőtt állásbajutnáznak, mint uccaseprők, hóhányók, gyári munkások, pékinások, hentes, vagy mészáros legények, pincérek, vagy taxisoffőrök keresték kenyerüket (ha van annyi protekciójuk, hogy egy ilyen állást elnyerhessenek?). Arról sem akarok beszélni, hogy mit jelent az egyetemes egyházra nézve, ha ilyen emberekből kerülnek ki a jövőben lelkipásztorok, tanácsbírák, esperesek (tovább szegyenlem mondani!). Mondom, nem jajveszékelnem akarok, ez felesleges, mert meg vagyok győződve, hogy nincs az egyházat csak egy cseppet szerető ember, aki ugyanezt épp úgy ne látná és ne fájlalná, mint én.

Én mást akarok. Többet. Beszélni arról, hogy hogyan lehet ezen segíteni. A feladat kettős. Először elhelyezni azokat, akik most állásnélkül vannak, másodsor megakadályozni azt, hogy tovább is túltermelés lehessen.

Ugyanaz a püspöki jelentés, amely megállapítja, hogy káplánproletáriátus van, azt tanácsolja az állásnélküli káplánoknak, hogy szerezzék meg a tanítói oklevelet s helyezkedjenek el a tanítói pályán, ahol még nincs túltermelés. Jóllehet az én meggyőződésem szerint ez a megoldás nem százszázalékos, mert úgy az egyénre, mint az egyházra veszedelmet rejthet magában ez a kényszerpálya-változtatás, mégis belátom, hogy pillanatnyilag a sok rossz megoldási lehetőség között ez a legjobb és így az egyedül elfogadható.

Végleg megoldja azonban a kérdést az a tény, hogy meg kell akadályozni a jövőben azt, hogy több theologus végezzen, mint ahány elhelyezkedhetik. Ennek is két útját látom. Apasztani kell a theologusok számát és emelni

a megüresedések számát. Ne méltóztassanak félreérinteni és azonnal pálcát törni megállapításon felett, elmondom, mit gondolok.

Amilyen mélységes hálát kell éreznünk Isten iránt azért, hogy bő számmal érkeznek a munkások, olyan mély felelőséggel kell megérezni, hogy minden munkást Isten küld-e. Ahol kevés a jelentkező, ott nincs mit válogatni, de ahol sok, ott lehet rostálni. Már a theológiákra való felvételnél — kivétel Debrecen, ahol az egyetemi törvény uralkodik — meg lehet és meg is kell rostálni a jelentkezőket. De sokkal inkább meg kell történnie, illetőleg állandóan folyamatban kell lennie ennek a kiválogatásnak a theologia négy évfolyamán át. Kijelentem, hogy ezt a szigorú ellenőrzést nemcsak, sőt kisebb mértékben a tanulmányi eredményre érttem, hanem legelső sorban erkölcsi értelemben. Az természetes, hogy aki a négy évet hat év alatt végzi — vis maiortól eltekintve —, az nem nagy bizonyosságát adta annak, hogy erre a nemes pályára az Isten hívta el. Aki pedig erkölcsi defektusokkal is párosítja a hanyagságot, az egyenesen azt bizonyítja be, hogy erre a pályára nem Isten hívta el. Tudom, hogy az erkölcsi felügyelet mennyire súlyos probléma és ahhoz bensőségebb és közelebbi viszony szükséges professzor és diák között, mint eddig volt, de a theologiai professzorság is hivatás, amit éppen azért biz az Isten kiváló és legértékesebb emberekre, hogy az ő hőlesességük és tisztalátásuk találja meg az egyedül helyes és igazságos módot ennek a súlyos kérdésnek a megoldására. Így elérhető az, hogy bármennyi hallgatót kötelezdelhet az egyetem, ezt a létszámot megtizedelheti és a kellő számra szállíthatja le a lelkészsképző bizottság, sőt már a lelkészképzőintézet.

A másik megoldási mód, amelyet említettem s amely az első mellett eredményt ígér, az, hogy emelni kell a megüresedések számát. Ezzel az első látásra naívnak látszó megállapítással kapcsolatban nincsenek lehetetlen és ábrándos terveim. Nagyon jól tudom én, hogy a nyugdíjintézet nem bírja el ma a legegyszerűbb megoldást: a teljes szolgálati idővel rendelkező lelképásztorok nyugdíjazását. Éppen ezért ezt nem tartom ma időszerűnek, tehát a túltermelés kivételére alkalmas eszköznek sem. Arról sem ábrándozom, hogy új állásokat kell felállítani. Tudjuk, hogy erre úgy az egyetemes egyháznak, mint az egyes gyülekezeteknek még égetőbb szüksége volna, mint az állás nélküli káplánoknak, de azt is tudjuk, hogy a mai gazdasági helyzetben ez is kivihetetlen. Van azonban egy dolog, ami kivihető s ami elég sok kápláni állást felszabadítana: egy nagytakarítás a káplánok között. Mert ahogy a theológián vannak oda nem való emberek, úgy sajnos, vannak köztünk is. Nem merek és nem is akarok a lelképásztorokról beszélni — ezt hagyom a lelképásztoroknak —, csak a káplánokról beszélek. Mert amikor vannak kiváló képzettségű

és szilárd erkölcsi megalapozású fiatal káplánok állás nélkül, lehetetlen meg látni, hogy vannak gyengeképzültségű, de főleg erkölcsi fogyatkozásban lévő káplánok állásban. Ezeket az állásokat lehetne felszabadítani. Vannak segédlelkészek, akik állásbakerültek, mielőtt lekáplániztak volna. Eltelt egy év, eltelt két év és még mindig nem igyekeznek megszerezni az első vizsgát. És vannak káplánok, akik már négy-öt éve működnek gyülekezetben és papi vizsgájuk még mindig nincs. Tudom, hogy ez nem egyedüli értékmérő, de viszont nehezen tudok elképzelni lelkiismeretes, hivatását szerető és annak élő embert, aki könnyelműen elhanyagolja a vizsgáit. És vannak káplánok, akik eltekintve tehetségtől és képzettségtől, vagy vizsgától, erkölcsi fogyatkozásaik miatt egyszerűen nem méltók és nem valók a lelkészi pályára. Már most ebből azt akarom kihozni, hogy ha ezek a káplánok szolgálatuk alól felmentetnek, egy csomó hely megüresedik.

Aki az egyháza jövője felett féltő szeretettel örökdi, az nemcsak megbocsátani, de éppen egyháza iránti szerelméből kifolyólag ítélkezni is tartozik. Egyházfegyelem nélkül soha nem volt igazi egyházi élet és akkor állott magyar református egyházunk mindig legmagasabb fokán hivatásának, amikor a legszigorúbb fegyelmet tudta és merte gyakorolni. Én csak igazságot látok abban, ha az egyházfegyelmet legelső sorban mirajtunk, lelképásztorokon kezdi az egyház gyakorolni. És még egyet. Annak a részeges, kártyás, parázna, vagy demagóg káplánnak (szomorú, hogy ilyenről beszélhetünk!) is sokkal jobb, ha most kényszeríti a fegyelem más pályára, mint parókhus lelkész korában, amikor egy ilyen ítélet nemcsak saját magát, hanem a családját és egyházközségét is sújtja. Amilyen elsőrendű krisztusi követelmény a bűnösnek megbocsátani, éppoly krisztusi követelmény a megátalkodott kizárása is. Példa a mindenkinek megbocsátó Krisztus, aki ostort fog az Úr házának meggyalázói ellen!

Még csak egyet. Ezzel a két eszközzel nemcsak a káplánproletáriátust lehet leküzdeni, de az eljövendő lelkészi kar nivóját lehet olyan magaslatra felemelni, amilyen magaslaton kell állania minden református lelképásztornak, ha nem akarja, hogy a megbomlott világ áradata elsodorja a föld színéről mind őt, mind szegény magyar református egyházunkat.¹

Tuzsér.

Kiss Gyula.

¹ Ifjú szolgatársunknak a lényegben igazat adunk és minden változtatás nélkül közöljük az írását, némi olvasóinkat előre kérve, hogy pl. az utolsóévtől bekezdésben mondottakon ne felháborodni méltóztassanak, hanem vagy méltóztassanak bennünket minden kétséget kizárólag meggyőzni arról, hogy az ott felsorolt segédlelkészi bűnök és bűnös segédlelkészek egyszerűen — nem léteznek, vagy pedig, ha erre nem vállalkoznak, akkor méltóztassanak — kiki a saját kisebb-nagyobb hatáskörében — minden rajtok állót megtenni, hogy ezek és ilyenek ne létezzenek.

Ami a debreceni theologus hallgatók megrostá-

lását illeti, részleteket nem közölhetek idevonatkozólag, de mindenkit megnyugtathatok azzal a kijelentéssel, hogy az egyetem hittudományi karán is, meg a lelkész-képző intézetben is igen erélyesen és eredményesen folyt és folyik, úgy tanulmányi, mint erkölcsi szempontból, a rostálás. (Sokakat meglepnének és megörvendeztetnének az idevonatkozó statisztikai adatok !)

A numerus clausus megállapítását is megkezdte már a kolozsvári theologiai fakultás, amely a jövő tanévre csak 20 hallgatót fog az elsőévre felvenni. Ezt a példát mindenik theologiai főiskolánk követheti a maga és egyházkerülete autonóm hatáskörében. Az egyetemen ez a kérdés sokkal bonyolultabb.

Hozzászólásokat (de nem fölháborodásokat) igen szívesen közlünk.

R. I.

KÖZÉLET

Ahol már kezdenek divatból kimenni a „Kálvinbálok . . .“

„Ha teljes komolyságában átlátjuk a ki-sebbségi önfenntartás súlyát és jelentőségét, ha öntudatosan ismerjük a célt, a maga roppant nagyságában, akkor teljesen méltatlannak kell ítélnünk azt a gondolatot, amely a közcélokra gyűjtendő összegeket *mulatságok és szórakozások* vizontszolgáltatásával akarja kipróbálni. Ez az eljárás egyrészt *nemzetgazdasági öngyilkosság*, másrészt *lelkileg és erkölcsileg* — a célnak az eszközökkel való *megalázása*, amely egy kisebbségi nemzetre az öntudatlanság és az éretlenség *szegyenfoltját veti*.

Ezekkel a kemény szavakkal nem azokat akarom *elítélni*, akik a legjobb és legtisztább intenciókkal, önzetlen szolgálattal, tehetségeik örömmel való áldozathozatalával igyekeznek *legalább ezen az úton tenni* valamit; az ítélet nem személyekre, hanem a *magyarság egészére* vonatkozik. A „közösség“ áll az ítélet súlya alatt.

Minden józanul gondolkozó ember előtt világos először is az, hogy ezek a mulatsági és szórakozási alkalmak a magyar anyagi erőnek *háromnegyed* részét csorgatják el nem a *cél* javára, hanem attól idegen érdekekre; a cél maga legjobb esetben csak egynegyed részét kapja a megmozduló anyagi értékeknek. Ezért mondható, hogy itt nemzetgazdasági öngyilkosság folyik. Nem igaz tehát, hogy „anyagilag fényesen sikerülnek“.

De nem lehet szó nélkül hagyni azt a szokásos szót, amely szerint az ilyen alkalmak „*erkölcsileg is fényesen sikerülnek*“. Ha ez alatt azt értik, hogy botrányok nem voltak s ha ez elég, akkor be van bizonyítva az erkölcsi igények elképesztő szerénysége; de ha arra gondolunk, hogy minden anyagi áldozatnak erkölcsi erőket kell fölszabadítania és megsokszoroznia, akkor ez a kijelentés sokkal szomorúbbat jelent: *hazugságot* mond, mert semmiféle erkölcsi sikert nem eredményez, sőt, rászoktatja az embereket arra, hogy nagy és önértékű erkölcsi kötelezettségeikért mulatságot

és szórakozást követelhetnek ellenszolgáltatásul és hogy az erkölcsi kötelezettség morzsákkal is kielégíthető, melyek a mulatság asztaláról lehullanak. Ez pedig nem egyéb, mint a cél megalázása és közgondolkozássá vált formájában a nemzeti közösség szegénye.

Sajnos, még az *egyházi* életben is találkozunk az „áldozat“ ilyen formájával, ahonnan pedig még az írmagja is kiirtandó; de a társadalmi életben is tarthatatlan, eredménytelen és méltatlan ez a módszer.

Makkai Sándor, erdélyi püspök.
(„Magunk revíziója.“ 77—79. lapok.)

HALOTTAINK

Maury Leó, a theologia doktora és professzora, a montpellier-i — azelőtt montaubani — református theologiai fakultás nagyérdemű dékánja, június hó 21-én, 69 éves korában, rövid betegség után az Úrhoz költözött. A híres főiskolán 1910 óta tanult magyar diákok hosszú sora fogja mélyen gyászolni elköltöztét a jó tanárnak és a jó embernek, aki a gyakorlati theológiát mélyreható látással és finom szellemiséggel prelegálta, kedves, keresztyén családi körében pedig igazán második otthon nyújtott tanítványainak. A hatalmas természetű, kissé nagyotthalló, de rendkívül barátságos professzornak — aki egyszermind pompás igehirdető is volt — emlékezetét híven őrizzük és áldva áldjuk mi magyarok is.

Benedek László pándi református lelkész, egyházmegyei tanácsbíró életének 86., lelkészi szolgálatának 61. évében visszaadta imádkozó lelkét Teremtőjének. Tanulmányait a gimnáziumban és a theológián Debrecenben kitüntetéssel végezte s tanulmányai befejeztével a nagyhirű és tudású Menyhárt Jánost, a héber tanszék professzorát helyettesítette. Pelbárt-hidára, majd Jákóhodosra választatott meg lelkészül s az érmelléki egyházmegyének tanácsbírája és főjegyzője volt. Jákóhodosról választották meg atyja örökébe, a kecskeméti egyházmegyébe kebeleztet pándi gyülekezetbe, itt szintén az egyházmegyének tanácsbírája és főjegyzője volt.

Erdélyi Sándor nagymajláthi református tanító egy emberöltőt meghaladó, elismerést érdemlő szolgálata után, június hó 18-án elhunyt.

Áldott legyen emlékezetük.

KÜLÖNFÉLÉK

Meghívó. Az Országos Református Lelkészegyesület a debreceni református egyháztól meghívást nyert arra, hogy folyó évi konferenciáját, közgyűlését D. Dr. Baltazár Dezső húszéves püspöki jubileuma megünneplésének idején Debrecenben tartsa. Szeretett elnökünk

személyében és működésében a Mindenható által egyházunknak és nemzetünknek ajándékozott áldásokért az ünneplő Tiszántúli Egyházkerülettel és debreceni református egyházzal egy szívvel, egy lélekkel készülünk hálát adni Istennek, köszönettel fogadjuk a debreceni egyház meghívását s ehhez képest az Országos Református Lelkészegyesület tagjait, hozzátartozóit, valamint egyházunk minden érdeklődő, huzgó világi tagját szeretettel meghívjuk az Országos Református Lelkészegyesület debreceni ünnepi napjaira.

1931 augusztus 26-án (szerdán) este érkezés, ismerkedés.

Augusztus 27-én (csütörtökön) reggel 8 órakor ORLE konferencia megnyitása a kollégiumi oratoriumban; délelőtt és délután konferencia.

Augusztus 28-án (pénteken) délelőtt 8 órától kezdve a Tiszántúli egyházkerületnek a jubiláns püspököt ünneplő közgyűlésén és a hálaadó istentiszteleten részvétel. Délután 4 órakor Országos Református Jóléti Társulat konferenciája; ugyanakkor külön értekezlet a református vallásánító-lelkészek és a református nők (papnők) részére.

Augusztus 29-én (szombaton) délelőtt és délután ORLE konferencia; délután 5 órakor a Kálvineum igazgatótanácsának ülése.

Augusztus 30-án (vasárnap) az Országos Presbiteri Értekezlet negyedik Nagygyűlése: hajnalban (reggel) érkezés, 8 órakor ünnepi istentisztelet a Nagytemplomban, 9 órakor országos Zwingli-emlékünnap a nagy reformátor halálának 400 éves évfordulója alkalmából, 10 órakor felvonulás a Kossuth uccai templomba, az Országos Református Presbiteri Értekezlet negyedik Nagygyűlése; délután 4 órakor vallásos ünnepély. 6 órakor ORLE választmányi gyűlés.

Augusztus 31-én (hétfőn) reggel 9 órakor az Országos Református Lelkészegyesület közgyűlése a Kistemplomban; délután 5 órakor az Országos Református Jóléti Társulat közgyűlése.

Szeptember 1-én (kedden) ORLE kirándulás, melynek részletes összeállítása most van tárgyalás alatt.

A konferencia és közgyűlés tagjai a debreceni parochiális egyházrészeknek, illetőleg a debreceni egyháznak lesznek a nehéz gazdasági időkhöz illő, szerény keretek között, de a debreceni ősi egyház nagy multjához méltó, meleg, szívből fakadó módon szeretetvendégség formájában adott ebédén (aug. 27., 29., 30.) és ugyanolyan módon rendezett vacsorán (aug. 27—31.), valamint az ORLE közgyűlés napján az ünnepi közebeden vendégei.

Egyesületünk ezévi konferenciája és közgyűlése páratlan értéket, felejthetetlen jelentőséget nyer a jubileumi hálaadás magasztos alkalma által. Nagy szükség van arra, hogy Krisztus hívei, különösen az Isten Igéjének

szolgái, szeretetben egybeforranak. Készüljétek tehát és jöjjetek!

Szeretettel vagyunk testvéretek az Úr Jézus Krisztusban:

1931 június 20.

Csikész Sándor, egyet. professzor, az Orle és az Orsz. Presb. Szöv. főtitkára.
Czeplédy Sándor, az Orle és az Orsz. Presb. Szövetség alelnöke.

Juhász László,

az Orle és az Orsz. Presb Szöv. alelnöke.

Meghívó. A negyedik Országos Presbiteri Értekezlet 1931 augusztus 30-án Debrecenben tartandó Nagygyűlésére a magyar református egyház összes presbiteriumait: valamennyi lelkészi és világi jellegű presbiterit és minden református érdeklődő egyháztagot az első országos presbiteri értekezlet 12—1926. számú felhatalmazása alapján hittestvéri szeretettel meghívjuk.

A jelen évben van *négyszázados évfordulója* annak, hogy az evangelium alapján álló tiszta reformáció és igazi református hit egyik legelső hajnoka: *Zwingli Ulrik, a zürichi nagy reformátor* a kappeli csatában hitéért és egyháza szabadságáért *hősi halált halt* s ezzel példát mutatott a bécsi, nikolsburgi, linzi békekötések által dicsőségesen befejezett egyházi és nemzeti szabadságharc magyar református vezéreinek s példát mutat nekünk is, hogy hitünkért, egyházunkért még életünket se tartjuk drága áldozatnak s ne féljünk azoktól, akik csak a testet ölhetik meg.

Három évszázada annak, hogy a harcok magyar kálvinizmus hű szövetségese: *Gusztáv Adolf svéd király fejvért fogott* a vallásért, a lelkiismereti szabadságért s fegyverei igaz ügyének diadalát nemsokára életével pecsételte meg. Dicsőséges küzdelme és áldott emlékezete példát mutat nekünk hitükben, szabad vallásgyakorlatukban idegen tényezők által más országok területén akadályozott protestáns testvéreink megsegítésére, a velük való benső érzelmi közösségre.

Kétszáz esztendeje annak, hogy az ellenreformáció szörnyű pusztításait szentesítő, a magyar protestantizmust szabadságában korlátozó s fölötte gyámkodó császári rendelet megjelent, melyet *első Carolina Resolutio* néven ismer egyházunk története s melynek szelleme az ezt követő abszolutisztikus rendelkezésekben minduntalan újraéledt. Mai nehéz helyzetünkben merítsünk vigasztalást a multból, hogy isteni eredetű egyházunk látott és túlélt már nagyobb viharokat is.

Százötven éve, hogy a híres *Türelmi Rendelet* megjelent, melyben maga az uralkodó kelt az elnyomott egyházak védelmére. Ennek a rendeletnek biztató szavára építette meg őseink élő hite mostani templomaink nagy részét és szervezte, újra élesztette haló poraiból a gyülekezetek százait.

Száz esztendeje annak, hogy a *vallásszabadság*

és a jelekezek egyenlősége megújult erővel kezdett zörgetni a magyar országgyűlések ajtaján, hogy azóta lebirhatatlan és kiirthatatlan erőforrása és tényezője legyen a nemzeti köztudatnak.

Ötven éve annak, hogy a lelkileg mindig egységes, de darabokra szakgatott magyar református egyház szervezetileg is egységbe tömörült a debreceni Zsinaton.

Tíz éve annak, hogy ez a lelket gyönyörködtető egység *Trianon* szörnyű csapása folytán darabokra tört.

Húsz esztendeje annak, hogy az Országos Prebiteri Szövetség elnöke: Dr. Baltazar Dezső tiszántúli püspök a legnagyobb magyar református egyházkerület püspöki székébe beiktatott. Az ő vezérkedése alatt eltelt húsz esztendő nemzetünk és egyházunk életének legnagyobb viharai és megpróbáltatásai között folyt le. A késő kor történetírója fogja igazán látni a lelki talentumoknak azt a sokaságát és áldását, melyet az Örökkévaló a mi elnökünk püspöki működése és egyéb egyházi, közéleti munkássága által sokat küzdött magyar református egyházunknak juttatott. Örvendező szívvel gyülekezünk egybe, hogy Istennek adjunk halál minden áldásáért.

De összejövünk azért is, hogy kifejezésre juttassuk hitünket és készségünket *nemzeti és egyházi életünk szociális bajainak* orvosolhatása iránt.

Istennek egybevezérlő kegyelme hassa át mindnyájunk szívét!

Sátoraljaujhely, Debrecen, 1931 jún. 20.

Atyafiságos szeretettel az Országos Prebiteri Értekezlet elnöksége nevében:

<i>Csikész Sándor,</i>	<i>Dókus Ernő,</i>
egyet. professor, az Orsz.	az Országos Presb.
Presb. Szöv. főtákará.	Szöv. világi elnöke.

Laky Zsigmond amerikai lelkész nemrég hazaérkezett egy nagyobb társasutazás élén. Két hónapot fog itthon tölteni s ez idő alatt látogatásokat óhajt tenni azon gyülekezetekben, ahová meghívást kap. Első meghívása Debrecenbe szól, hol e hét folyamán fölkeresi a különböző bibliaköröket, vagongyárat és a rabokat; előadást tart még a tanítóképzősök konferenciája és egy lüzoltó tiszti tanfolyam keretében; végül júl. 5-én (vasárnap) d. e. 10 órakor a Nagytemplomban, d. u. 3 órakor a Homokkertben és d. u. 5 órakor a Kistemplomban fog predikálni. Ha valamelyik gyülekezetünk a nyár folyamán (aug. 25-ig) igénybe óhajtva venni az Isten áldotta szolgálatait: eziránt a meghívót Uray Sándor református lelkész címére: Debrecen Révész tér 2., Kistemplom, méltóztassék küldeni. Laky Zsigmond budapesti címe: IX., Kálvin tér 7., Református lelkészi hivatal.

Debrecenben a nyári egyetem az idén is megnyílik s iránta már most is nagy az érdeklődés. Eddig mintegy ötven olasz jelentette be részvételét, rajtuk kívül résztvesznek finnek, engyelek, németek is. A nyári egyetem aug. hó

elején nyílik meg és három hétig tart. Az előadások a Déri-múzeum dísztermében folynak le s a program változatosságát hangverseny, kirándulás, nyelvleckék biztosítják. Bővebb felvilágosítást a nyári egyetem igazgatósága nyújt. A nyári egyetem szervezője dr. Hankiss János egyetemi tanár.

A Protestáns Tanügyi Szemle új szerkesztője. Borsos Károly, a Protestáns Tanügyi Szemle eddigi főszerkesztője megbízatásáról lemondott. Az elnökség református részről a lap szerkesztésével dr. Soós Béla debreceni református tanítónőképzőintézeti tanárt bízta meg. Igen szerencsés választás!

Új gimnáziumi igazgató. A Borsos Károly egyházkerületi középiskolai felügyelővé történt kinevezése folytán megüresedett mezőtúri református gimnáziumi igazgatói tisztre a mezőtúri gimnázium tanári kara, igazgatótanácsa és a református egyház presbiteriuma dr. Mezey Sándort választotta meg. Gratulálunk!

Az Országos Református Theologus Szövetség június hó 26—28. napjain Tatán tartotta konferenciáját, mint a tatai egyházközség vendége. Minden reggel biblia tanulmányozás, értékes előadások és hozzászólások tették változatossá a konferenciát. Előadást tartottak Szabó Imre budapesti fasori lelkész, dr. Illyés Endre vallásitanító lelkész, Győry Elemér, dr. Vass Vince lelkészek, Kováts J. István, dr. Tóth Endre, dr. Ince Gábor theologiai tanárok. Vasárnap délelőtt úrvacsorázó istentiszteleten vett részt a konferencia, délután pedig a Szövetség vallásos ünnepélyt rendezett.

Lelkészeiktatás. A hajdúbagosi egyházközség ifjú lelkipásztorát, Kardos Lajos volt debreceni segédlelkészt június hó 21-én iktatta be lélekemelő ünnepély keretében F. Varga Lajos, a debreceni református egyházmegye esperese. A lelkészeiktatáson a környékbeli lelkészek szép számmal vettek részt, köztük Nagy István debreceni belmissziói lelkész is. A mesteruccai egyházrész, melynek Kardos Lajos segédlelkésze volt, szintén képviseltette magát s a leánykör nevében Ruzsa Kálmánné leányköri vezető 22 szál fehérrozsából álló csokrot nyújtott át. Az ifjú pásztor forgolódása és minden munkája a sokat szenvedett gyülekezetben legyen Istentől áldott.

Új theologiai tanár. A sárospataki főiskola filozófia-pedagógiai tanszékére Dr. Újszász Kálmán theologiai magántanárt hívták meg helyettesül, ki tanulmányait Sárospatakon, — Glasgowban, Athénben és Bonnban végezte.

Lelkészeiktatás. Vitéz Varga Lászlót szép ünnepség keretében iktatta be kiscsány-orszói lelkészi állásába vitéz Jávor János sellyei lelkész, egyházmegyei tanácsbíró. Vitéz Varga László debreceni egyetemünknek volt szorgalmas növendéke, lelkészi képesítését is a tiszántúli egyházkerület vizsgálóbizottsága előtt szerelte. Isten áldása legyen az új pásztoron és a gyülekezetben.

Felvétel Diákotthonba. A mezőtúri református gimnázium kétemeletes, modern berendezésű Diákotthonába július 10-ig lehet felvételért folyamodni. Évi díj 600 P, melyért a tanulók kapnak teljes ellátást, mosást és orvosi kezelést. — Indokolt esetben kedvezményt is adunk. A fiúk testi, szellemi és lelki fejlődésére kiváló gondot fordítunk. Részletes felvilágosítással kívánatra készségesen szolgál a Diákotthon vezetősége.

Hamar István a budapesti theologia öszöveltségi tanszékének professzora szolgálati éveit betöltvén, nyugalomba vonult. A Theologia Akadémia évzáró ünnepén Dr. Ravasz László püspök vett búcsút a jól megérdemelt nyugalomba vonuló Hamar Istvántól. Szeretettel és tisztelettel intünk mi is áldást a nagyérdemű távozonak!

A skót missziónak új munkása érkezett Budapestre Rev. J. Calder személyében, ki megvalva eddigi munkakörétől teljesen a zsidó-misszió szenteli életét.

Internátusba felvétel. A Hódmezővásárhelyi Református Gimnáziumi fiúinternátus igazgatóságához a felvételi kérvények — az utolsó tanévi bizonyítvánnyal és születési anyakönyvi kivonattal — július hó 15-ig nyújthatók be. Az internátus a gimn. épület tőszomszédságában van tágas, fás udvarkerttel. Állandó tanári felügyelet. Felvételi díj a jelentkezéskor 10 P. Ellátási és mellékdíjak havonként 58 P.

Felvétel internátusba. A Kisújszállási Református Horthy-reál-gimnázium az eddig 40 tanuló részére berendezett Diákotthonát kibővíti 80 tanuló befogadására. Az internátus elhelyezés (a gimnáziummal szemben kétholdas befásított telken), ellátás, nevelés és a tanárok által gyakorolt rendszeres tanulmányi felügyelet (közvetlen felügyeletet három bennlakó tanár gyakorol) tekintetében minden igényt kielégít, amit bizonyít az is, hogy kétévi fenállás után szűknek bizonyult a jelentkezőkhöz képest. Havi ellátási díj, melyben mosáson kívül minden benne foglaltatik, havi 65 pengő. Felvételi kérvények az előző évi bizonyítvánnyal felszerelve július 15-ig nyújthatók be a Református Horthy-reál-gimnázium igazgatóságához. Tájékoztatót küld és felvilágosítást készségeggel ad a reál-gimnázium igazgatósága.

Felvétel internátusba. A karcagi református Nagykun-reál-gimnázium 1931 szeptemberében megnyitja 40—50 tanuló részére modern berendezésű internátusát. A város jó vasúti összeköttetéssel az ország bármely részéből könnyen elérhető. A reál-gimnázium egyéni nevelésre törekszik. A kötelező német és angol nyelven kívül rendkívüli tárgyként tanulható francia és görög nyelv is. Az internátus tágas lakó-, olvasó-, társalgó- és mosdószobáival, éttermével, füves udvarával családias otthont nyújt. Havi teljes ellátás 60 P. Felvételre jelentkezés augusztus 1-ig. Prospektust készségeggel küld a *Karcagi Református Reál-gimnázium Igazgatósága*.

Hivatalos értesítés.

Pályázat tanítói állásra.

A **deerecskei református egyház** pályázatot hirdet nőtanítói állásra (XVII.). Fizetése törvényeszerű. Bővebb felvilágosítást a lelképásztori hivatal ad. Határidő 1931 júl. 25. *Református lelképásztor*.

Pályázat.

A hódmezővásárhelyi református Bethlen Gábor gimnázium fenntartótestülete pályázatot hirdet a következő állásokra: 1. Egy magyar-latin tanszakú helyettes tanári állásra a szabályszerű illetményekkel. Pályázhatnak oly református vallású tanárok, kiknek a magyar-latin szakcsoportból tanári oklevelük van. A megválasztandó tanár az internátusban a felügyeletet — teljes ellátás ellenében —, valamint a cserkészcsapat vezetését köteles vállalni.

2. Két internátusi nevelőtanári állásra (correpetitor) és pedig egy latin-görög, egy matematika-fizika szakos tanári állásra.

Pályázhatnak okleveles tanárok, vagy szakvizsgát tett tanárjelöltek.

Az állás szeptember 15-én foglalandó el. Fizetés havonta 80 pengő, lakás és ellátás. A kellően felszerelt folyamodványok a gimn. igazgatóságához adandók be július hó 25-ig.

A hódmezővásárhelyi református egyház megbízásából:

Dr. Dávid Manó,
ref. gimn. igazgató helyettes.

Pályázat kántortanítói állásra.

A cégénydányádi (Szatmár megye) református presbiterium pályázatot hirdet orgonista-kántortanítói állásra. Javadalom: három szoba, konyha, melléképületekkel; 7 kh. 420 □-öl szántóföld, adóját az egyház fizeti; 26.40 q búza provent; 1.60 q búza szántásváltás; 5 öl kemény tűzifa beszállítva; stóla. Értékegység 48. Államsegély. Kötelesség: A reábizott osztályok tanítása; orgonista-kántori teendők végzése; fiúismétlősök tanítása, énekkar vezetése; belmissziói munkában segédkezés; egyházi jegyzőség; kanonikus órákon és akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése. Pályázhatnak az orgonázásban kellő gyakorlattal nem bíró kántortanítók is, ha kötelezik magukat, hogy a kívánt gyakorlatot egy éven belül megszerzik. Pályázati határidő aug. 8. Személyes megjelenés kötelező. Kántorpróba és választás aug. 9. Az állás szeptember 1-re elfoglalandó. *Presbiterium*.

TARTALOM: R. I.: Az új liturgia, különös tekintettel a debreceni viszonyokra. — Egyház: Kiss Gyula: Káplánproletáriátus. — Közélet: Makkai Sándor: Ahol már kezdenek divatból kimenni a „Kálvinbálok“. — Halottaink. — Különfélék. — Hivatalos értesítés: Pályázatok.

Laptulajdonos: **Dr. KUN BÉLA.**

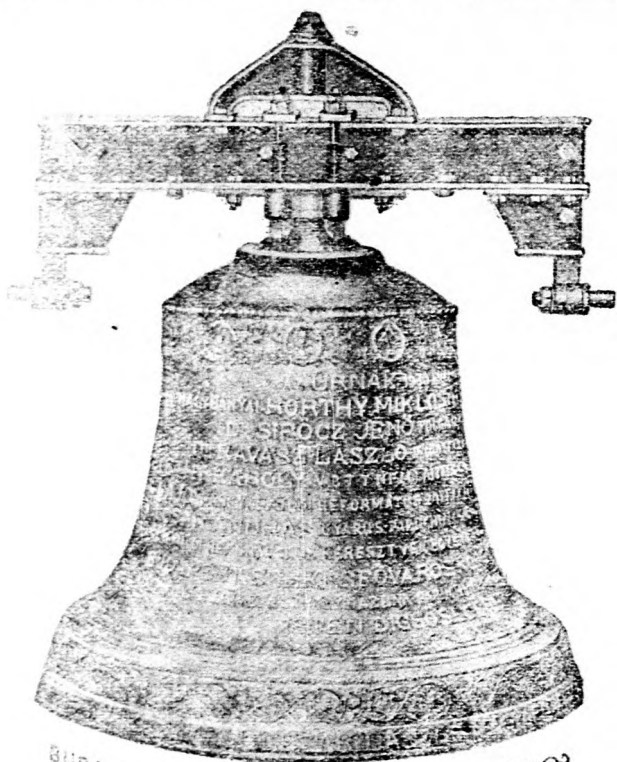
Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelsze-
relés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
KÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevé

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormány-díszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székes-fehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

Mitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.
Magyar gyártmányu zománc-edények,
zsír-bödönők, disznóölő-kések, husvágó-gépek.
Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1931-1425

Legszebb ajándék!!

Dr. Révész Imre: **Imádkozó magyar** című imakönyve a református közönség számára.

	Pengő
Papírkötés, vörös metszéssel	1·20
Egészvászon, vörös metszéssel	2·20
Párnázott, díszvászon, vörösmetszéssel . .	4·50
Párnázott, valódi bőrkötés, aranymetszéssel, tokban	8·40

Konfirmációi ajándékul legalkalmasabb és a magyarországi legnagyobb egyházak által elismerésben részesített és állandóan vásárolt

Dr. Erdős Károly: **Az én vallásom** című kis könyve, ára —·66
Harmadik, bővített kiadás. Eddig 38,000 példányban forog közkézben.

Legfinomabb celluloid kötésű, új énekeskönyvek, aranydíszítéssel 11.—
Legkisebb, új énekeskönyvek, legfinomabb bibliapapíron nyomva, igen finom és rendkívül ízléses bőrkötésben 14.—

Ezenkívül dísz-zsoltárokban és imakönyvekben óriási választék!

Dr. Halmi János: **Református keresztyén Kis Káté a Heidelbergi Káté alapján.** 1.—

Nagy István: **Debreceni konfirmációi Kis Káté** —·20

Dr. Révész Imre: **Öntudatos hit** . . . —·60

Dr. Ferenczy Gyula: **Kálvinista Kis Káté** 1·60

Konfirmációi emléklap, egyszínű nyomás —·16
" " kétszínű nyomás —·12
" " négszínű nyomás —·20

„MÉLIUSZ“
könyv-, zenemű-, papír- és írószerkereskedés
Debrecen, Ferenc József út 26.